

Chuyên đề:**Phát triển tư duy học sinh về Địa lý học gắn với hoạt động thực tiễn****I. Đặt vấn đề:**

Đổi mới phương pháp và hình tổ chức dạy học là nhu cầu cấp bách nhằm thích ứng với việc đổi mới chương trình, sách giáo khoa và xu thế phát triển ngày càng cao của xã hội. Bởi nếu không có một cách dạy sinh động, hấp dẫn thì tiết dạy sẽ vô cùng nặng nề cho cả người học và người dạy.

Một trong những nhiệm vụ trọng tâm của trường THCS Trần Văn Ôn trong năm học này là “Chú trọng các hoạt động trải nghiệm, sáng tạo, tổ chức các hoạt động giáo dục gắn với thực tiễn cuộc sống”. Và trên thực tế, tinh thần đó đã được thể hiện trong một số môn học của nhà trường.

Trước đây, hầu hết những khái niệm đều được mô tả bằng lời, bằng cách trình chiếu các hình ảnh hoặc bằng các thí nghiệm thì sự tiếp thu của học sinh sẽ không thấm được nhiều. Với số lượng học sinh đông trong một lớp, thì việc tổ chức các hoạt động trải nghiệm là một thử thách lớn cho giáo viên. Hình thức học tập trải nghiệm khá mới mẻ, cho nên nhà trường cũng chỉ mong vài lớp được tham gia, đó cũng chính là bước đầu rất thành công rồi.

Hòa với xu thế chung của các tổ chuyên môn khác, nhóm Địa chúng tôi xây dựng chuyên đề: “Phát triển tư duy học sinh về Địa lý học gắn với hoạt động thực tiễn”. Với mong muốn đưa các em đến với một “trường học mở”, nơi các em có thể lĩnh hội những kiến thức trong sách giáo khoa một cách tự nhiên nhất.

II. Giải quyết vấn đề:

Trong học kì 2, trường đã tổ chức một buổi học thực tế tại Cần Giờ để các em học sinh có một buổi học trải nghiệm với đề tài “Cần Giờ - Học và trải nghiệm cuộc sống”.

Trong quá trình thực hiện chúng tôi nhận thấy có những thuận lợi và khó khăn như sau:

1/ Thuận lợi:

- Ban giám hiệu Nhà trường hết sức quan tâm và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho việc đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học .
- Giáo viên trong Tổ nhiệt tình giúp đỡ, chăm lo học sinh tận tình chu đáo.
- Đa số học sinh trong khối chăm ngoan, ham học hỏi, thích khám phá thế giới tự nhiên xung quanh. Học sinh rất hứng thú với hình thức học tập ngoài trời.
- Chọn được bài học minh họa phù hợp với nội dung chuyên đề, làm cho quá trình học tập có ý nghĩa, tránh những kiến thức, kỹ năng trùng lặp, gắn liền với cuộc sống của học sinh. Và đây cũng là môi trường phát triển kỹ năng chuyên môn cho giáo viên.

2/ Khó khăn:

- Giáo viên chưa quen việc dẫn học sinh ra ngoài nên để tiết dạy học gắn với trải nghiệm thực tế đạt hiệu quả cao cần có sự phối hợp từ nhiều phía .
- Khi tổ chức dạy học ngoài trời với không gian rộng, loãng, không tập trung như ở trong lớp .
- Để tổ chức những tiết học này đòi hỏi giáo viên phải lập kế hoạch thật kỹ, từ khâu chuẩn bị nội dung, đến khâu khảo sát thực địa. Vì ngoài hướng dẫn bài học, giáo viên còn phải làm dụng cụ dạy học, tổ chức tiết học cho phù hợp với địa điểm, không gian, nội dung bài học, đồng thời phải đảm bảo được an toàn cho học sinh.
- Tuy nhận thấy được lợi ích của các tiết học ngoài trời, chuyển tham quan học tập xa, nhưng hiện nay, nhiều trường vẫn ngần ngại tổ chức một trong những nguyên nhân đó là vấn đề kinh phí và an toàn của học sinh.

3/ Một số phương pháp để xây dựng nội dung:

- Phương pháp trực quan.
- Phương pháp thực địa.
- Phương pháp đặt và giải quyết vấn đề.

4/ Hình thức tổ chức dạy học:**a. Các bước xây dựng nội dung:**

- Bước 1: phân tích nội dung chương trình của môn để tìm nội dung có liên quan, phù hợp với chủ đề ứng dụng lý thuyết vào thực tiễn
- Bước 2: chọn địa điểm đáp ứng yêu cầu học tập, trao đổi, thực hành, tìm lời giải cho lý thuyết ngay trong buổi thực nghiệm.
- Bước 3: tiến hành lập kế hoạch và đề xuất chủ đề cho buổi học.
- Bước 4: nhận định, đánh giá, báo cáo sau buổi thực nghiệm và điều chỉnh nội dung phù hợp hơn.

b. Một số vấn đề :

Để minh họa cho chuyên đề, Nhà trường đã tổ chức một buổi học thực tế tại Cần Giờ để các em học sinh có một buổi học trải nghiệm với đề tài “Cần Giờ - Học và trải nghiệm cuộc sống”, thông qua kiến thức của Bài 24 – Biển và đại dương.

- Hoạt động 1: Tìm hiểu về độ muối của nước biển và đại dương
Thông qua kiến thức về độ muối của nước biển, học sinh được trải nghiệm cách thức tạo nên muối từ nước biển
- Hoạt động 2: Tìm hiểu về Sự vận động của nước biển và đại dương
Với lý thuyết hình thành các dòng nước biển và đại dương, học sinh được trải nghiệm với sóng biển, đo thủy triều.
- Hoạt động 3: Ôn tập thông qua trò chơi ô chữ.

5/ Một số kiến nghị về tổ chức dạy học:

- Khảo sát và thiết kế lại giáo trình Sách giáo khoa theo hướng tích hợp lý thuyết với cuộc sống.
- Đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giáo viên có chiều sâu về thực nghiệm, mở rộng kiến thức thông qua nhiều buổi ngoại khoá ứng với các môn học đang giảng dạy.
- Tăng cường cơ sở vật chất, kinh phí hỗ trợ cho việc dạy học thực tiễn.

6/ Bài học kinh nghiệm:

- Tổ chức dạy học ngoài trời góp phần phát huy được tính tích cực, sáng tạo của học sinh. Học sinh cảm thấy tự tin, mạnh dạn hơn trước. Các em năng động, luôn có ý thức tìm tòi, khám phá thiên nhiên.
- Học sinh nắm được các kỹ năng hoạt động tập thể, các em hiểu biết nhiều hơn về, vệ sinh môi trường, về môi trường xung quanh.... góp phần giáo dục các em lòng yêu quê hương, đất nước, có ý thức bảo vệ môi trường thiên nhiên.
- Các tiết học được tổ chức ngoài trời với hình thức đa dạng, phong phú giúp học sinh không bị nhàm chán, kiến thức bài học trực quan, sinh động được các em tiếp thu nhẹ nhàng, chủ động, thực tế nên các em hiểu sâu và nhớ lâu hơn.
- Hình thành ở học sinh thói quen hợp tác, tương trợ lẫn nhau, phát huy tinh thần tập thể và tạo điều kiện để học sinh bộc lộ cá tính, năng khiếu, sở trường. Trên cơ sở đó giáo viên có thể điều chỉnh cách dạy và giáo dục phù hợp hơn cho môn học.

III. Kết luận:

Nâng cao chất lượng giáo dục, đem kiến thức đã học vận dụng ngay vào cuộc sống của học sinh là điều mà ngành giáo dục nói chung và Nhà trường nói riêng rất quan tâm thông qua kết quả gặt hái được của mỗi học sinh.

Chính vì thế, nhiều năm qua, Ban giám hiệu Nhà trường đã không ngừng triển khai, chỉ đạo giáo viên bộ môn tìm tòi, vận dụng, đổi mới phương pháp dạy làm sao đáp ứng được các yêu cầu thực tế của gia đình về nâng cao kỹ năng sống cho học sinh thông qua chất lượng bài giảng tại trường.

Qua đó, với tinh thần trao đổi, học tập, cùng rút kinh nghiệm nhằm hướng đến sự hoàn thiện và nâng chất cho việc giảng dạy hơn nữa, Ban giám hiệu và nhóm giáo viên bộ môn Địa lý trường THCS Trần Văn Ôn rất mong nhận được nhiều ý kiến đóng góp của Quý đại biểu và quý thầy cô cho chuyên đề của chúng tôi.

Xin chân thành cảm ơn.

Giáo án:**BÀI 24
BIỂN VÀ ĐẠI DƯƠNG****I. Mục tiêu bài học:****1. Kiến thức:**

- Biết được độ muối của nước biển và đại dương; nguyên nhân làm cho độ muối của các biển và đại dương không giống nhau
- Trình bày được ba hình thức vận động của nước biển và đại dương.
- Nguyên nhân sinh ra hiện tượng sóng, thủy triều, dòng biển.
- Hiểu rõ vị trí giữa Mặt Trăng, Mặt Trời và Trái Đất đã ảnh hưởng tới thủy triều như thế nào.
- Nhận biết được sự phân bố của các dòng biển lớn trên các đại dương cũng có những quy luật nhất định.

2. Kỹ năng:

- Quan sát, phân tích thực tế
- Phân tích bản đồ các dòng biển thế giới.
- Xác lập mối quan hệ giữa các yếu tố tự nhiên.
- Rèn luyện kỹ năng sử dụng kiến thức liên môn để giải quyết tình huống thực tiễn.
- Kỹ năng phỏng vấn, thuyết trình.

3. Thái độ, hành vi:

- Có ý thức bảo vệ, không làm ô nhiễm nước biển và đại dương.
- Phản đối các hành vi làm ô nhiễm nước biển và đại dương.

II. Thiết bị dạy học:

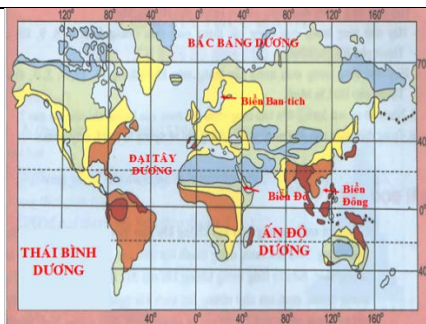
- Máy vi tính, máy chiếu
- Bản đồ các dòng biển trên thế giới hoặc bản đồ Tự nhiên thế giới.
- Các đoạn video về thực tế (cánh đồng muối, sóng và thủy triều ở biển Cần Giờ)

III. Hoạt động dạy học:**1. Ôn định tổ chức lớp:****2. Kiểm tra bài cũ****3. Nội dung bài giảng:**

a. Mở bài: Bằng kiến thức đã học, kể tên các đại dương lớn mà các em biết. Cho biết biển và đại dương chiếm bao nhiêu % diện tích bề mặt Trái Đất. Vậy thực chất Trái Đất chúng ta đang sống là Trái nước chứ không phải Trái Đất bởi vì đại dương chiếm 75% diện tích. Vậy biển và đại dương có đặc điểm gì? Các bạn cùng vào bài 24: BIỂN VÀ ĐẠI DƯƠNG

b. Triển khai bài: **Hoạt động 1:** Tìm hiểu về độ muối của nước biển và đại dương

Hoạt động của GV	Hoạt động của HS	Nội dung chính
GV treo bản đồ tự nhiên thế giới. Quan sát lược đồ, cho biết các biển và đại dương có ăn thông với nhau không?	Các biển và đại dương trên thế giới đều thông với nhau.	I. Độ muối của nước biển và đại dương Độ muối trung bình của nước biển

Qua buổi thực tế ở Cần Giờ, các em vô tình uống phải một ngụm nước biển, so với nước thường thì nước biển có vị gì? (vị mặn) Vì sao nước biển có vị mặn?

GV: Nước biển có vị mặn vì trong nước biển có hoà tan một lượng lớn muối ăn.

GV: Vậy chúng ta sẽ tìm hiểu độ muối của nước biển và đại dương.

I. Độ muối của nước biển và đại dương:

Vừa qua, cô và các bạn được nhà trường tổ chức buổi trải nghiệm thực tế ở Cần Giờ. Trong buổi trải nghiệm thực tế đó, cô giao cho các bạn một đề tài về quá trình sản xuất muối. Sau đây, cô mời đại diện nhóm lên báo cáo về đề tài đó.

Dựa vào SGK, cho biết độ muối trung bình của nước biển và đại dương?

Cứ 1000 nước biển -> 35g muối

Không phải biển và đại dương nào độ muối cũng là 35 ‰.

Quan sát bảng số liệu, các em thấy độ muối trong các biển và đại dương không giống nhau. Ngoài ra, độ muối ở các mùa cũng không giống nhau. Mùa mưa độ muối giảm đi và mùa khô độ muối tăng lên? Các em có ai biết vì sao không?

Biển Đông 33 ‰

Biển Ban – tích 10‰ - 15‰

Biển Đỏ (Hồng Hải) 41 ‰

Các đại dương 35 ‰

Qua thông tin, bạn nào có thể cho cô biết ở một nơi mà độ mặn của nước biển quá cao, không có sinh vật nào có thể tồn tại được, cái biển đó có tên

là 35‰.

Vì nước biển có hoà tan một lượng muối.

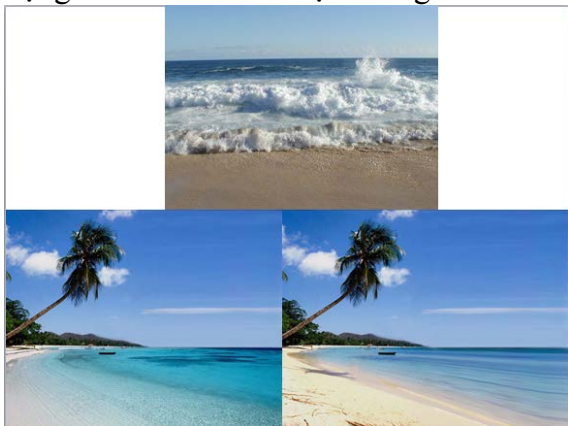
2 học sinh lên báo cáo về đề tài quá trình sản xuất muối.

35 ‰

Mùa mưa độ mặn giảm do có nhiều nước đổ vào và mùa khô độ mặn tăng lên vì nước bốc hơi.

là gì? GV giới thiệu nguyên nhân hình thành biển Chết: trước kia biển này có rất nhiều sông đổ vào. Nhưng mà sau đó, khi mà khô hạn các sông cạn nước, lượng nước đổ vào biển này không còn nhiều nữa. Hay nói cách khác nguồn nước đổ vào không có mà nguồn nước ra thì nhiều cho nên nó từ một biển có độ mặn thấp -> một biển có độ mặn càng cao (290‰ - 400‰). Hiện nay tiếp tục nó mặn lên hoài. Biển dành cho những người không biết bơi. <u>Chuyển ý:</u> Nước biển và đại dương không yên tĩnh mà luôn luôn vận động. Đó là các vận động và vì sao lại có các vận động đó. Chúng ta sẽ qua phần 2.	Biển Chết	
---	-----------	--

Hoạt động 2: Tìm hiểu về Sự vận động của nước biển và đại dương:

Hoạt động của GV	Hoạt động của HS	Nội dung chính
GV cho HS quan sát 3 hình, thể hiện những vận động nào của biển và đại dương? GV: ngoài ra trong biển và đại dương, có những nước chảy rất mạnh trong biển và đại dương chúng ta gọi đó là các dòng biển. Thảo luận cặp (2 phút) Sóng là gì? Nguyên nhân hình thành GV chốt ý: Cho HS xem clip, các em quan sát cái vật đó hầu như không di chuyển mà đứng yên tại chỗ, nó chỉ lên xuống. Còn sóng chính là những dòng chỉ dao động tại của biển. Nguyên nhân hình thành ra gió. Những hôm các em đi biển thấy người ta cắm cờ đen, vì sao người ta cắm cờ đen? <u>Chuyển ý:</u> Chúng ta biết sóng nguyên nhân hình thành do gió nhưng có một loại sóng rất nguy hiểm, nguyên nhân không phải do gió vậy nguyên nhân do đâu thì các em xem đoạn clip rồi trả lời cho cô biết nguyên nhân hình thành loại sóng này. Ngoài ra, sóng biển còn tạo ra điện	Gió lớn, biển động. Do tác động của nội lực 2 học sinh lên trình bày sau đó giao lưu với các học	II. <u>Sự vận động của nước biển và đại dương:</u> Bảng phụ

Trong buổi trải nghiệm ở Cần Giờ ngoài việc tìm hiểu quá trình sản xuất muối, cô và các bạn còn làm một thí nghiệm. Cô mời đại diện nhóm lên trình bày thí nghiệm đó.

Nhóm 4,5,6: Thủy triều là gì? Nguyên nhân sinh ra thủy triều?

GV chốt ý: Để giúp các em mở rộng hơn, hiểu rõ hơn về thủy triều cô giới thiệu đoạn các em đoạn clip này. Sau khi xem clip này các em cho biết nguyên nhân thực sự hình thành nên thủy triều là gì?

GV nói lên nguyên nhân thủy triều: Nếu Trái Đất, Mặt Trời, Mặt Trăng thẳng hàng -> triều cao nhất, nếu Trái Đất, Mặt Trời, Mặt Trăng vuông góc -> triều kém.

Liên hệ TPHCM: triều cường gây những khó khăn cho người dân ở các vùng ven sông như Thủ Đức, Thanh Đa... (xem ảnh) bên cạnh những khó khăn thủy triều còn đem lại điều thú vị cho các du khách đi du lịch. Khi thủy triều rút tại Hòn Bà (Vũng Tàu) khách du lịch có thể đi bộ ra viếng miếu Hòn Bà (xem ảnh)

Thực chất trong biển và đại dương có những dòng nước chảy rất mạnh chúng tại gọi là dòng biển.

Quan sát lược đồ, cho biết có mấy loại dòng biển? Kể tên?

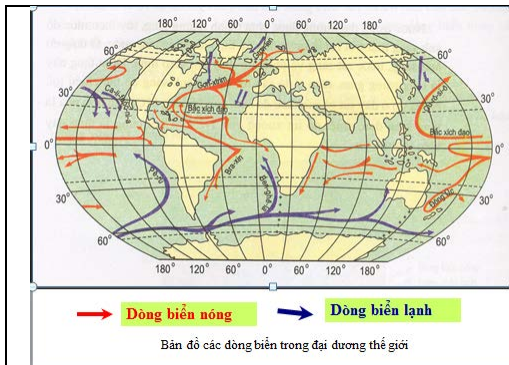
Dòng biển nóng xuất phát từ đâu đi về đâu? -> Dòng biển lạnh?

GV chốt lại: Các dòng biển nóng thường chảy từ các vùng vĩ độ thấp lên các vùng vĩ độ cao và ngược lại.

sinh khác về ảnh hưởng của thủy triều trong quân sự.

Do sức hút của Mặt Trời và Mặt Trăng lên lớp nước trên bề mặt Trái Đất.

Dòng biển nóng xuất phát từ xích đạo về hai cực và ngược lại.

GV: Dòng biển nóng chảy qua bờ Tây châu Âu làm nhiệt độ nơi đó tăng lên hình thành khí hậu ôn đới hải dương. Dòng biển lạnh chảy qua bờ Tây châu Phi làm nhiệt độ nơi đó giảm đi, nước bốc hơi → hình thành hoang mạc. Ngoài ra, nơi giao nhau giữa dòng biển nóng và dòng biển lạnh nơi đó rất lý tưởng tạo ra ngư trường cá. Còn ảnh hưởng cụ thể như thế nào thì tụi con lên lớp 7 học tiếp.

Bảng phụ

	Sóng	Thủy triều	Dòng biển (hải lưu)
Khái niệm	Là hình thức dao động tại chỗ của nước biển và đại dương	Là hiện tượng nước biển có lúc dâng lên, có lúc rút xuống.	Là sự chuyển động thành dòng của nước biển
Nguyên nhân	Do gió	Do sức hút của Mặt trăng và Mặt trời lên lớp nước trên bề mặt Trái Đất	Do gió thổi thường xuyên.
Ảnh hưởng	GTVT, du lịch...	Quân sự, GTVT, làm muối...	Đánh bắt hải sản.

IV. Đánh giá:

Trò chơi ô chữ → **Băng Tan** (ô chữ có 7 chữ cái là một hiện tượng thể hiện sự nóng lên của Trái Đất)

Câu 1: Đây là nơi có độ muối cao nhất thế giới → Biển Chết

Câu 2: Điền từ còn thiếu vào dấu ... Sức hút của Mặt Trời và ... lên lớp nước trên bề mặt Trái Đất đã tạo ra hiện tượng thủy triều → Mặt Trăng

Câu 3: Biển Việt Nam thuộc bộ phận của biển nào? → Biển Đông

Câu 4: Tên gọi khác của hải lưu? → Dòng biển

Câu 5: Chế độ thủy triều trong ngày có một lần nước lên và một lần nước xuống đó được gọi là chế độ gì? → Nhật triều

Câu 6: Đây là hiện tượng phun trào mắc ma từ trong lòng đất, gây ra nhiều thiệt hại cho con người? → Núi lửa

Câu 7: Hiện tượng này sinh ra bởi động đất hoặc núi lửa ngoài đại dương và gây ra thiệt hại vô cùng lớn cho con người? → Sóng thần

V. Hoạt động nối tiếp:

Về nhà học sinh học bài, trả lời các câu hỏi trong SGK, chuẩn bị bài mới.